

Alberto Lattuada.

INTERVIEW MED LATTUADA

VED WLADIMIR WINDE

Alberto Lattuada er hverken „neorealismen“s største eller dens næststørste instruktør. Alligevel var det ret utåleligt, at der ikke blev gjort mere stads af ham, da han i december besøgte Danmark sammen med den italienske propagandadelegation. Han er dog i hvert fald mere af en kunstner end *Sophia Loren* og *Silvana Pampanini* tilsammen.

Hans første selvstændige instruktørarbejde var „Giacomo l'idealista“ (1942), senere har han bl. a. iscenesat „Il bandito“, „Il delitto di Giovanni Episcopo“, „Negeren og Gadepigen“, „Il mulino del Po“, den svage underholdningsfilm „Anna“, „Il cappotto“, som har været vist af Filmmuseet, „Luci del varietà“, der handler om forhulede music-hall-artister, og som han iscenesatte sammen med *Fellini*, „La spaggia“ (om en prostitueret og den måde, hun bliver behandlet på af et fashionabelt hotels gæster) og „Scuola elementare“ (1954, hans sidste film) om de italienske læreres elendige kår. Hele 1955 arbejdede han på en film om *Goya*, men den bliver nok ikke til noget — producenten fik kolde fødder, var bange for, at filmen ville vække skandale ved at an-

gribe militæret og kirken. Og i alvor tilbød man ham *Robert Mitchum* til hovedrollen!

Med sine bedste film har Lattuada placeret sig inden for den neorealistske bevægelse, hvis man ikke opfatter dette begreb for snævert. Som Lattuada sagde under sit besøg: Også en fabel, også historisk stof kan behandles neorealistsk. Lattuada holder selv mest af „Il mulino del Po“, der skildrer kampene om jorden for århundredskiftet, „Il cappotto“, der er bygget over *Gogols* historie „Kappen“ og „Luci del varietà“.

Lattuada er en lidt kølig intelligensinstruktør. Analysen, især den politiske analyse, synes at være det vigtigste for ham. Da jeg talte med ham, var det næsten hele tiden politiske betragtninger, han fremførte — han beskæftigede sig overhovedet ikke med rent æstetiske problemer. Selv for en italiener er han lille af vækst, men der er kraft i hans person — nu og da virkede han næsten napoleonisk, det er ikke vanskeligt at forestille sig Lattuada som en dygtig strateg i atelieret. Og det er ikke vanskeligt at forestille sig, at man kan være bange for ham.

Han siger:

— Jeg er både blevet angrebet fra venstre og fra højre. Jeg er ikke kommunist, og jeg er ikke katolik. Men jeg er enig med den marxistiske æstetik i, at den moderne kultur kræver kunstnerens sociale stillingtagen. Jeg er modstander af, at man viderefører de luvslidte traditioner, der bygger på militæret, flaget, fædrelandet. Man kan straks genkende den reaktionære kultur, hvor den end opræder, og den vil fortsætte med at narre folk — intet er nemmere. I Italien findes endnu mange steder en feudal indstilling, men vi har også en kultiveret avantgarde — Italien er kontrasternes land.

— Neorealismen har i de senere år haft svært ved at trives, bl. a. fordi regeringen ikke har set med milde øjne på den?

— Ja. En række af os instruktører — filmfolk fra alle politiske lejre — satte et protestmanifest op. Man fortalte da ikke-kommunisterne blandt os, at det var naivt af os at gøre kommunisternes sag til vor. Men det var simpelthen de gamle frihedsideer fra 1848, vi kæmpede for — disse ideer er revolutionære i dag!

— Hvordan ser den katolske kirke på neorealismen?

— Der er to strømninger inden for de katolske kredse. Der er dels de reaktionære og dels de — fortrinsvis yngre — katolikker,

som forstår, at de ikke bør sakke agterud i den moderne kulturkamp, som viser social forståelse og endda taler om, at jorden bør fordeles efter nye principper. På lignende måde er der forskellige strømninger blandt kommunisterne. Der er kommunister, som mener, at kunsten bør stå frit, og der er kommunister, som mener, at kunsten i et og alt bør følge partilinen. Efter at have iscenesat „Il mulino del Po“ blev jeg angrebet af kommunisterne, der ikke forstod min hensigt med filmen. Den var at vise, hvorledes det bondesamfund, der begyndte sin kamp for over 60 år siden, endnu ikke er kommet i balance, der er kun gjort meget få fremskridt. Politisk er mit ideal *Thomas Mann*, der holdt nøjagtigt den samme tale i Vest- og i Østtyskland.

— Også Deres sidste film er en social film? — Ja, „Scuola elementare“ handler om en lærer, der bliver hos børnene, skønt han får tilbudt et arbejde, der giver dobbelt så godt (han er litterært talentfuld, og man vil have ham til at skrive små tåbelige digte til annoncer for tandpasta o. l.). De italienske lærere er frygteligt underbetalte — disse mennesker, der skal opdrage børnene til værdifulde borgere, får mindre end arbejderne, tallene er helt utrolige. Filmens helt holder til slut en kraftig tale derom. Man kunne ikke forbyde filmen, den peger på indlysende urimeligheder. Efter at filmen kom frem, blev der holdt protestmøder og etableret strejker — ikke som følge af filmen, tidspunkterne faldt tilfældigvis sammen.

— Hvordan ser De på neorealismens fremtid?

— Neorealismen er ikke død, en hel række instruktører — deriblandt *Luchino Visconti*, *Carlo Lizzani*, *Michelangelo Antonioni* og *Vittorio de Sica* — holder stadig neorealismens principper i hævd. Man er ganske vist mere og mere gået over til at studere andre klasser end de fattigste, men det er stadig hovedsagen at etablere kontakt med den sociale virkelighed.

★

Som en slags tak for Lattuadas venlighed og villighed til at udtale sig finder „Kosmorama“ det på sin plads at gentage, at en lang række roste moderne italienske film stadig ikke har været vist på vore biografteatre. Alle de film, der i det foregående har været nævnt med deres italienske titler, har ikke været vist offentligt herhjemme. Yderligere er der bl. a.: Antonionis „Cro-

naca di un amore“ og „I vinti“, Fellinis „I vitelloni“, de Sicas „I bambini ci guardano“, Viscontis „Obsessione“ og „La terra trema“, *Castellanis* „Mio figlio professore“, *Rossellinis* „Francesco giullare di Dio“ og *Lizzanis* „Cronache di poveri amanti“. Alle-rede op imod en snes interessante italienske film, publikum ikke har set. Og der er mange flere.

EVENTYRET OM DEN KØNNE ÆLLING

*Hasse Ekman: Den vackra an-
kungen. Wahlström och Widstrand,
Stockholm 1955. 251 s.*

Eventyret om den kønne ælling er en ung moderne stockholmers erindringer. Den unge mand er den 40-årige *Hasse Ekman*, den store *Gösta* alt for kønne, alt for charmerende, alt for begavede og alt for heldige afkom, som i de sidste 10—15 år har været en af de flittigste og dygtigste arbejdere i den svenske filmindustri s værksteder, virksom både som manuskriptforfatter for egne og andres film (respektabelt), som skuespiller i egne og andres film (respektabelt) og som instruktør (lidt mere end respektabelt). »Den vackra ankungen« minder på en prik om de bedste af *Ekman*s film, hvilket lader os formode, at han er ærlig i hvad han vil og kan, hvad enten han meddeler sig via lærredet eller papiret. Bogens skildring af et halvt liv som selvvalgt og selvskrevet medlem af *the smart set* i den svenske hovedstad er fashionabel og kultiveret, ofte kvik, vittig og lidt blasert, som det bør sig en forfatter, der har tilbragt sin hele tid i metropolens teater- og filmverden, med en enkelt ægteskabelig afstikker til den skånske landadel. Om den smukke *Hasses* privatliv er bogen åbenhjerligt nok til at fremkalde søde, uskyldige sladder-gys i svenske damemagasiners læsere, udviser dog samtidig på dette punkt et så stort mådehold, at den må være garanteret mod uelsk-værdige anklager for spekulation i det indskrete.

Til den glatte og blanke dygtighed i *Ekman*s film svarer i hans skriftlige form en veltuneret og effektiv elegance, der vækker behag, som et stykke mondant kunstindustri gør det. Det er ubestrideligt en mand af et vist talent, der her har ordet, men talentet er uden original skaberkraft, modsvares ikke af en personlighed. Denne mangel skal dog ikke foreholdes *Ekman*, for han ser og erkender den selv uden reservation, med en såre tiltalende selvkritisk sans for de rette proportioner. Han afrunder sine petitjournalistiske optegnelser med et fingeret interview, hvori han stiller sig selv spørgsmålet: »Har ni ingenting originelt eller djupsinnigt att komma med?« Herpå har han følgende svar, som ingen kritiker kunne formulere mere præcist: »Nej dessvärre. Jag är en olycksalig produkt av borgerlighet och konstnärsglöd, skeppsbroadel och zigenarbod; av lathet och ambition, yt-lighet och genialitet, klokhet och dårskap, måttfullhet och storhetsvansinne. Resultatet